

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Farg'ona Politexnika instituti talabasi

Abduraximov Mirjalol

e-mail: abduraximovmirjalol67@gmail.com

Annotatsiya: Yashil iqtisodiyotga o'tish iqlim o'zgarishini yumshatish, tabiiy resurslarni saqlash va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun muhim global talabdir. Biroq, bu transformatsiya samarali hal qilinishi kerak bo'lgan turli muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu ilmiy tadqiqot yashil iqtisodiyotga o'tishda duch keladigan asosiy muammolarni o'rganadi va ushbu to'siqlarni bartaraf etish uchun hayotiy yechimlarni taklif qiladi. O'zbekiston tajribasini o'rganib, xalqaro tadqiqotlardan xulosalar olib yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonidagi murakkabliklarni har tomonlama tahlil qilishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, muammo, energiya, suv resurslari, yechimlar, strategiya, yashil amaliyot.

ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Аннотация: Переход к зеленой экономике является важным глобальным требованием для смягчения последствий изменения климата, сохранения природных ресурсов и обеспечения устойчивого развития. Однако эта трансформация порождает различные проблемы, которые необходимо эффективно решать. В этом исследовании изучаются основные проблемы, с которыми сталкиваются при переходе к «зеленой» экономике, и предлагаются эффективные решения для преодоления этих препятствий. Он направлен на комплексный анализ сложностей перехода к зеленой экономике путем изучения опыта Узбекистана и получения выводов международных исследований.

Ключевые слова: Зеленая экономика, проблема, энергетика, водные ресурсы, решения, стратегия, зеленая практика.

PROBLEMS AND SOLUTIONS IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

Abstract: The transition to a green economy is an important global requirement to mitigate climate change, conserve natural resources, and ensure sustainable development. However, this transformation raises various challenges that need to be

effectively addressed. This research explores the main challenges faced in the transition to a green economy and suggests viable solutions to overcome these obstacles. It is aimed at a comprehensive analysis of the complexities of the transition to a green economy by studying the experience of Uzbekistan and drawing conclusions from international studies.

Key words: Green economy, problem, energy, water resources, solutions, strategy, green practice.

Kirish

Atrof-muhit degradatsiyasining kuchayishi va iqlim o'zgarishi sharoitida yashil iqtisodiyotga o'tishning dolzarbligi tobora yaqqol namoyon bo'lmoqda. Hukumatlar, biznes va fuqarolik jamiyati barqaror, kam uglerodli va resurslarni tejaydigan amaliyotlarga o'tish zarurligini tan olishmoqda. Biroq, bu o'tish o'zining qiyinchiliklaridan xoli emas. Ushbu ilmiy tadqiqotda biz yashil iqtisodiy tamoyillarni qabul qilishga to'sqinlik qilayotgan to'siqlarni ko'rib chiqamiz va muammosiz va muvaffaqiyatli o'tishni osonlashtirish uchun potentsial yechimlarni aniqlaymiz.

Asosiy qism

Yashil iqtisodiyotga o'tish iqtisodiy faoliyatni barqarorlik, resurslar samaradorligi va atrof-muhitni muhofaza qilish tomon o'zgartirishni o'z ichiga oladi. O'zbekiston sharoitida mamlakat barqaror rivojlanishga ko'maklashish maqsadida ushbu o'tish yo'lida faol ish olib bormoqda. Yashil iqtisodiyot - bu atrof-muhitga zarar etkazmasdan barqaror rivojlanishni rag'batlantirish bilan birga ekologik xavf va ekologik tanqislikni kamaytirishga qaratilgan iqtisodiyot. U iqtisodiy o'sish va rivojlanishni rag'batlantirish, shuningdek, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan amaliyot va siyosatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu kontsepsiya ekologik iqtisodiyot bilan chambarchas bog'liq, ammo iqtisodiy taraqqiyot va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi muvozanatga erishish uchun ko'proq amaliy va amaliy yo'nalishga ega. Yashil iqtisodiyot qayta tiklanadigan energiya, atrof-muhitni muhofaza qilish, yashil texnologiyalar, chiqindilarni boshqarish va barqaror qishloq xo'jaligi kabi turli sohalarni o'z ichiga oladi. U hozirgi va kelajak avlodlar manfaati uchun iqtisodiy farovonlik va ekologik farovonlik o'rtasida uyg'un munosabatlarni yaratishga intiladi.

Yashil iqtisodiyotni yo'lga qo'yishning dolzarbligi bugungi kunda dunyo oldida turgan dolzarb ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy muammolardan kelib chiqadi. Yashil iqtisodga o'tishning muhim va dolzarb bo'lishining sabablari quyidagilardan iborat:

1. Iqlim o'zgarishi: Issiqxona gazlari chiqindilarining ortib borayotgan darajasi global isishga olib keladi, bu esa tez-tez va jiddiy tabiiy ofatlar, dengiz sathining ko'tarilishi va ekotizimlarning buzilishiga olib keladi. Yashil iqtisodiyotga o'tish emissiyalarni kamaytirish va iqlim o'zgarishi oqibatlarini yumshatish uchun muhim ahamiyatga ega.

2. Resurs taqchilligi: qazib olinadigan yoqilg'i, minerallar va suv kabi tabiiy resurslarning kamayishi barqaror rivojlanish uchun jiddiy xavf tug'diradi. Qayta tiklanadigan energiya manbalariga tayanuvchi va resurslar samaradorligini rag'batlantiradigan yashil iqtisodiyotga o'tish muhim resurslardan uzoq muddatli foydalanishni ta'minlash uchun juda muhimdir.

3. Bioxilma-xillikning yo'qolishi: Yashash joylarining yo'q qilinishi, ifloslanishi va iqlim o'zgarishi biologik xilma-xillikning dahshatli sur'atlarda yo'qolishiga olib kelmoqda. Yashil iqtisodiyot ekotizimlarni saqlash, biologik xilma-xillikni muhofaza qilish va sayyoramizning biologik xilma-xilligini saqlash uchun barqaror er va resurslarni boshqarish amaliyotini ilgari surishga qaratilgan.

4. Sog'likka ta'siri: Sanoat, transport va boshqa manbalardan ifloslanish inson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa nafas olish organlari kasalliklari, saraton va boshqa sog'liq muammolariga olib keladi. Tozaroq texnologiyalar va barqaror amaliyotlar bilan yashil iqtisodiyotga o'tish havo va suv sifatini yaxshilashi va shu orqali aholi salomatligini yaxshilashi mumkin.

5. Iqtisodiy imkoniyatlar: Yashil iqtisodiyotni qo'llash innovatsiyalarni rag'batlantirishi, yashil sektorlarda yangi ish o'rinlarini yaratishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin. Qayta tiklanadigan energiya, energiya samaradorligi, ekologik toza infratuzilma va barqaror qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritish ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga iqtisodiy imkoniyatlar yaratishi mumkin.

6. Ijtimoiy tenglik: Yashil iqtisodiyotga o'tish toza energiyadan foydalanishni ta'minlash, shaharlardagi turmush sharoitlarini yaxshilash va jamiyatning iqlim bilan bog'liq ofatlarga chidamliligini oshirish orqali ijtimoiy tengsizliklarni kamaytirishga hissa qo'shishi mumkin. U ekologik adolatsizliklarni bartaraf etishi va ijtimoiy inklyuzivlik va barcha uchun farovonlikka yordam berishi mumkin.

7. Global majburiyatlar: Ko'pgina davlatlar issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash bo'yicha Parij kelishuvi kabi xalqaro shartnomalar majburiyatini olgan. Yashil iqtisodiyotni ishga tushirish ushbu majburiyatlarni bajarish va global barqarorlik maqsadlariga erishish uchun juda muhimdir.

Yashil iqtisodiyotni yo'lga qo'yishning dolzarbligi dolzarb ekologik muammolarni hal etish, barqaror rivojlanishga ko'maklashish, aholi salomatligini muhofaza qilish, hozirgi va kelajak avlodlar uchun xavfsiz va farovon kelajakni ta'minlash zaruriyatidadir. Yashil iqtisodiyotga o'tish orqali davlatlar yanada chidamli, adolatli va ekologik barqaror jamiyat qurishlari mumkin.

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning ba'zi muhim jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Siyosat asoslari: O'zbekiston barqaror amaliyotni ilgari surish uchun maqsadlar, imtiyozlar va qoidalarni belgilash orqali yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha strategik maqsadlar va siyosatlarni ishlab chiqdi.

2. Yashil texnologiyalarga sarmoya kiritish: fotoalbom yoqilg'ilarga qaramlikni kamaytirish va atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish uchun toza va qayta tiklanadigan texnologiyalarni joriy qilishni rag'batlantirish.

3. Potentsialni oshirish: Yashil iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan inson resurslari va ko'nikmalarini rivojlantirish, masalan, qayta tiklanadigan energiya, chiqindilarni boshqarish va boshqa ekologik toza sektorlar bo'yicha mutaxassislarni o'qitish dasturlari.

4. Innovatsiyalarni rag'batlantirish: Ekologik muhitni minimallashtirish bilan birga iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradigan yashil texnologiyalar va yechimlarni tadqiq etish va ishlab chiqishni qo'llab-quvvatlash.

5. Xalqaro hamkorlik: Yashil iqtisodiyotga o'tishda qo'llab-quvvatlash, moliyalashtirish va tajriba olish uchun Yevropa Ittifoqi va BMTTD kabi xalqaro hamkorlar bilan hamkorlik qilish.

6. Ogohlik va ta'lim: Atrof-muhitga mas'uliyat madaniyatini oshirish uchun yashil amaliyotlar va barqaror turmush tarzi afzalliklari haqida jamoatchilik xabardorligini oshirish.

7. Yashil amaliyotlar integratsiyasi: Barqarorlikni rivojlantirish maqsadlariga erishish uchun qishloq xo'jaligi, sanoat, transport va energetika kabi turli sohalarda yashil amaliyotlarni birlashtirish.

Ushbu jihatlariga e'tibor qaratib, resurslarni cheklash, siyosatni amalga oshirish va infratuzilmani rivojlantirish kabi muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston iqtisodiy o'sish va atrof-muhitni muhofaza qilish muvozanatini ta'minlovchi yashil iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishni maqsad qilgan.

Qiyinchiliklar:

1. Siyosat va tartibga soluvchi to'siqlar: Ko'pgina iqtisodlarda mavjud siyosat va qoidalar ko'pincha an'anaviy, resurslarni ko'p talab qiladigan sanoatni qo'llab-quvvatlaydi, bu esa yashil investitsiyalar va amaliyotlarni rag'batlantirishni qiyinlashtiradi.

2. Moliyaviy cheklovlar: qayta tiklanadigan energiya infratuzilmasi yoki barqaror texnologiyalarga sarmoya kiritish kabi yashil iqtisodiyotga o'tishning dastlabki xarajatlari biznes va hukumatlar uchun jiddiy moliyaviy qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin.

3. Ogohlik va salohiyatning yetishmasligi: yashil iqtisodiy amaliyotlarning afzalliklari va usullarini tushunmaslik, shuningdek, zarur ko'nikmalarga ega inson kapitalining etarli emasligi o'tish jarayoniga to'siq qilishi mumkin.

4. Texnologik to'siqlar: Yashil texnologiyalardan foydalanishning cheklanganligi, shuningdek, ularning ishonchligi va arzonligi haqidagi xavotirlar barqaror yechimlarni qabul qilishga to'sqinlik qilishi mumkin.

5. Ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosibliklar: Yashil iqtisodiyotga o'tish, adolatli amalga oshirilmasa, ijtimoiy tengsizliklarni kuchaytirishi mumkin, bu esa an'anaviy tarmoqlarda ish o'rinlarining yo'qolishiga va imtiyozlarning notekis taqsimlanishiga olib keladi.

Yechimlar:

1. Siyosat islohoti: Hukumatlar yashil investitsiyalar uchun qulay muhit yaratish uchun uglerod narxini belgilash mexanizmlari, yashil subsidiyalar va toza energiyani rag'batlantiruvchi qoidalar kabi qo'llab-quvvatlovchi siyosatlarni ishlab chiqishi kerak.

2. Moliyaviy rag'batlantirish: Yashil obligatsiyalar, yashil loyihalar uchun soliq imtiyozlari va yashil moliyalashtirishdan foydalanish kabi moliyaviy yordam ko'rsatish yashil iqtisodiyotga o'tishda moliyaviy yuklarni engillashtirishga yordam beradi.

3. Imkoniyatlarni oshirish: Yashil texnologiyalar va barqaror amaliyotlar bo'yicha ishchi kuchining malakasini oshirish uchun ta'lim va o'qitish dasturlariga sarmoya kiritish shaxslarga o'tish jarayonini boshqarishga imkon beradi.

4. Texnologiyalar transferi: hamkorlik, xalqaro hamkorlik va bilim almashish orqali yashil texnologiyalarni uzatishga ko'maklashish barqaror yechimlarni qabul qilishni tezlashtirishi mumkin.

5. Ijtimoiy inklyuziya: aholining zaif qatlamlari ehtiyojlarini birinchi o'ringa qo'yish, qayta tayyorlash imkoniyatlarini ta'minlash va yashil ish o'rinlarini yaratishni rag'batlantirish orqali adolatli o'tishni ta'minlash ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni yumshata oladi.

Yashil iqtisodiyot ekologik xavflarni, ekologik tanqislikni kamaytirishga va atrof-muhitga zarar etkazmasdan barqaror rivojlanishga erishishga qaratilgan. U qayta tiklanadigan energiya manbalarini, barqaror amaliyotlarni va tabiiy resurslarni himoya qilgan holda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga qaratilgan. Yashil iqtisodiyot tamoyillariga toza energiyaga o'tish, chiqindilarni kamaytirish, suvni tejash va biologik xilma-xillikni rag'batlantirish kiradi. Konsepsiya barcha uchun yanada barqaror kelajak yaratish uchun iqtisodiy rivojlanishni atrof-muhitni muhofaza qilish bilan muvozanatlash muhimligini ta'kidlaydi.

Xulosa

Yashil iqtisodiyotga o'tish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, turli manfaatdor tomonlarning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Asosiy muammolarni aniqlash va amaliy yechimlarni taklif qilish orqali ushbu ilmiy tadqiqot siyosatchilar, korxonalar va hamjamiyatlarga barqaror va ekologik jihatdan mas'uliyatli iqtisodiy modelga o'tishda yo'l ko'rsatishga qaratilgan. Yashil iqtisodiy tamoyillarni qabul qilish nafaqat iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish zarurati, balki

global muammolarga qarshi inklyuziv o'sishni, innovatsiyalarni va barqarorlikni qo'llab-quvvatlash imkoniyatidir. Yashil iqtisodiyotga o'tish atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslarni tejashga ustuvor ahamiyat beradigan barqaror amaliyotlarga o'tishni o'z ichiga oladi. Ushbu o'tish iqlim o'zgarishi, minerallarning kamayishi va suv tanqisligi kabi global muammolarni hal qilish uchun juda muhimdir. Yashil iqtisodiyotga o'tishning strategik maqsadlari orasida yashil o'sishni rag'batlantirish, 2030 yilgacha global maqsadlarga erishish yo'lida hamkorlikni kengaytirish va atrof-muhitga zararni minimallashtiradigan barqaror iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish kiradi. Ekologiya va iqtisodiyotning o'zaro bog'liqligi ta'kidlanib, iqtisodiy rivojlanishni atrof-muhitni muhofaza qilish bilan muvozanatlash zarurligini ta'kidlaydi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini qabul qilish orqali O'zbekiston kabi davlatlar an'anaviy iqtisodiy faoliyatning atrof-muhitga salbiy ta'sirini yumshata oladi va yanada barqaror kelajak sari harakat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xolmuradovich, Xaydarov Baxrom. "" YASHIL IQTISODIYOT" NI MODERNIZATSIYA QILISH VA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING O 'ZARO MUTANOSIBLIGI MASALALARI." PEDAGOG 5.7 (2022): 81-85.
2. Parxadovna, Sobirova Umida. "O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOYILLARINI JORIY QILISH QILISH MASALALARI." PEDAGOG 6.1 (2023): 203-209.
3. Xodjayeva M. U. YANGI O 'ZBEKISTONNI "YASHIL" IQTISODIYOTGA O 'TISH ISTIQBOLLARI //GOLDEN BRAIN. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 69-74.
4. Odil o'g'li, Sirojov Oxunjon. "YASHIL IQTISODIYOT "EKOTIZIMLAR VA BIO-XILMAXILLIK IQTISODIYOTI"." Journal of Research in Innovative Teaching and Inclusive Learning 1.4 (2023): 127-132.
5. Axrorjon o'g'li, IA, & Nurali o'g'li, AJ (2024). DAVLAT BYUDJETINING ILMIY TADQIQOTLARGA AJRATAYOTGAN MABLAG 'LARI TAHLILI: XORIJ VA MILLIY TAJRIBA. TADQIQOTLAR. UZ , 33 (1), 186-193.